

Hoofdstuk 3

Antwoorden

Oefening 1 en 2

- 1 r. 4 verleiden
- 2 r. 5 de reclametekstschrijver
- 3 r. 8 de dialectspreker
- 4 r. 8 de beroepsgroep
- 5 r. 9 buitensluiten
- 6 r. 12 versieren
- 7 r. 23 het voorzetsel
- 8 r. 25 nominalisering
- 9 r. 27 buitensporig
- 10 r. 32 het betreden
- 11 r. 46 de kneepjes
- 12 r. 49 onlosmakelijk
- 13 r. 61 de thuissituatie
- 14 r. 62 gangbaar
- 15 r. 64 de kloof
- 16 r. 69 de proeftuin

Van deze zestien woorden zijn er acht die bij de eerste 12.000 woorden van de taal horen: *verleiden*, *versieren*, *betreden*, *gangbaar*, *de kloof*, *buitensluiten*, *buitensporig*, *kneep*.

De betekenis van deze woorden kun je in de woordenboeken (zie hoofdstuk 6 en 8) terugvinden.

De overige acht woorden horen niet bij de eerste 12.000: *de reclametekstschrijver*, *de dialectspreker*, *de beroepsgroep*, *het voorzetsel*, *nominalisering*, *onlosmakelijk*, *de thuissituatie*, *de proeftuin*. Van deze woorden kun je alleen het voorzetsel terugvinden in het woordenboek. Hoe je de betekenis van de overige woorden kunt achterhalen, oefen je in hoofdstuk 6.

De **blauw** gedrukte woorden zijn de signaalwoorden.

De **roze** gedrukte woorden zijn verwijswoorden.

De **geel** gekleurde fragmenten bevatten betogend taalgebruik.

De taal van de universiteit

Folkert Kuiken en Alice van Kalsbeek

Taal is een machtig instrument, waarmee we kunnen informeren, overtuigen en verleiden. De politicus, de advocaat, de reclametekstschrijver zullen er alles aan doen om met **hun** woorden mensen aan zich te binden. **Daar tegenover** staan groepen die zich door **hun** taalgebruik juist van anderen proberen te onderscheiden, **zoals** jongeren, dialectsprekers of bepaalde beroepsgroepen. **Want** door middel van taal kunnen we anderen **ook** buitensluiten. Soms gebeurt **dat** openlijk en doelbewust. **Bijvoorbeeld** door het gebruik van woorden **die** alleen voor de doelgroep bestemd zijn, **zoals** *flowen* (jongerentaal voor iemand versieren), *achenebbisj* (Amsterdamse voor armoedig, rommelig) of *vector* (biologische term voor drager van besmetting). Vaak vindt uitsluiting op een veel subtielere manier plaats. **Wie** een zin uitspreekt als ‘hun voetballen beter als ons’ zal door sommigen al gauw als lager opgeleid worden gekwalificeerd.

Net als andere vormen van gedrag is taalgedrag aan regels en conventies gebonden. **Dat** geldt **ook** voor academisch taalgebruik. Er is de laatste tijd veel onderzoek gedaan naar de kenmerken van de taal van de wetenschap. Uit **dat** onderzoek blijkt dat wetenschappelijke teksten zich qua structuur, zinsbouw en woordgebruik onderscheiden van andere tekstsoorten. **Zo** is het aantal zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en voorzetsels in een wetenschappelijke tekst beduidend hoger dan in andere tekstsoorten. **Daarnaast** komen we veel nominalisering tegen: in plaats van een zin als ‘wie teveel drinkt en daarna in de auto stapt, krijgt gemakkelijk een ongeluk’ bevat wetenschappelijk proza eerder zinnen als ‘buitensporig alcoholgebruik is een belangrijke oorzaak van auto-ongevallen’.

Het gebruik van academische taal is niet iets wat je van de ene op de andere dag leert. **Ook** hier geldt: jong geleerd, oud gedaan. Studenten zetten hun eerste stappen op weg naar academisch taalgebruik niet pas bij het betreden van de universiteit of op de middelbare school, **maar** al veel eerder. Uit recent onderzoek blijkt dat ouders en leerkrachten kinderen al van jongs af aan voorbereiden op het schoolse taalgebruik. **Maar** niet elke opvoeder doet **dat**. Wie **daar** als kind geen kennis mee maakt, wordt al vroeg op achterstand gezet. **Het gevolg hiervan is** dat studenten aan het begin van **hun** studie verschillen in de mate waarin **zij** het Nederlands beheersen. **De oorzaken daarvan zijn** divers, zoals een niet-academische achtergrond, leerkrachten die weinig aandacht aan taalvaardigheid besteedden, een andere taal dan Nederlands als thuistaal of een combinatie van **deze** factoren. Universiteiten moeten zich **daarvan** bewust zijn en studenten zo nodig ondersteuning bieden bij het verbeteren van **hun** taalvaardigheid. **Daartoe** moeten studenten **die** niet over de benodigde elementaire taalvaardigheid beschikken in een vroeg stadium worden gedetecteerd. **Vervolgens** is het de taak van de universiteit om alle studenten de kneepjes van het wetenschappelijk discours te leren.

Daarbij moeten we niet uit het oog verliezen dat taal en cultuur onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Begrippen als ‘helderheid’, ‘korthed’ en ‘logische relaties’ kenmerken de westerse academische wereld en worden door **die** wereld als vanzelfsprekend aangenomen. **Maar die** begrippen zijn niet altijd even vanzelfsprekend voor studenten **die** uit andere culturen, landen, sociale groepen of regio’s afkomstig zijn. **Ook** de organisatie van het onderwijs, **waarin** de Socratische manier van leren hoog genoteerd staat en **waarin** de autonomie van de student een groot goed is, kan verwarrend zijn voor studenten **die hun** vooropleiding in een ander land hebben genoten. **Maar ook** binnen Europa verschillen de verwachtingen van studenten met betrekking tot de rol van de docent. Op hun beurt hebben Nederlandse studenten moeite met de normen en waarden van de academische wereld als **ze** daar niet goed op zijn voorbereid of als de thuissituatie afwijkt van **wat** aan de universiteit gangbaar is.

Cultuur en taal moeten de centrale rol krijgen aan de universiteit die **hun** toekomt. Studenten moeten zich bewust worden van de kloof tussen hun taal en cultuur en de academische taal en cultuur en de linguïstische middelen aangereikt krijgen **om** die kloof te dichten. Van docenten wordt gevraagd dat **ze** een antenne hebben voor de culturele bagage van hun studenten, voor diversiteit in brede zin. **Als** aan **deze** drie voorwaarden is voldaan, kan de universiteit de proeftuin van diversiteit worden **waarvoor ze** alle mogelijkheden in zich heeft en wordt ‘verrijking’ het woord dat geassocieerd is met diversiteit in plaats van ‘remediëring’.

Oefening 4 – Verbanden herkennen

- 1 De twee functies zijn taal als middel om mensen aan je te binden en taal als middel om anderen buiten te sluiten. Deze tegenstelling is te herkennen aan het woord *daartegenover*.
- 2 De voorbeelden zijn ten eerste dat er in een wetenschappelijke tekst veel meer zelfstandig en bijvoeglijk naamwoorden staan en preposities. Ten tweede bevatten zulke teksten meer nominalisering. Dat dit voorbeelden zijn, kun je herkennen aan de woorden *zo* en *daarnaast*.
- 3 Van het feit dat niet alle opvoeders hun kinderen van jongs af aan voorbereiden op schools taalgebruik.
- 4 Het contrast dat hier wordt bedoeld is dat er eerst is gesproken over studenten uit andere culturen dan de westerse.
- 5 De drie voorwaarden zijn:
 - Cultuur en taal moeten de centrale rol krijgen aan de universiteit die hun toekomt.
 - Studenten moeten zich bewust worden van de kloof tussen hun taal en cultuur en de academische taal en cultuur en de linguïstische middelen aangereikt krijgen om die kloof te dichten.
 - Van docenten wordt gevraagd dat ze een antenne hebben voor de culturele bagage van hun studenten; voor diversiteit in brede zin.

Oefening 6

- 1 Anderen buitensluiten gebeurt open en bewust.
- 2 Voor academisch taalgebruik geldt ook dat het aan regels en conventies is gebonden.
- 3 *Hier* verwijst naar het leren van academische taal.
- 4 Je maakt geen kennis met schools taalgebruik.
- 5 Bij het leren van de kneepjes van het wetenschappelijk discours moeten we niet uit het oog verliezen dat taal en cultuur onlosmakelijk verbonden zijn.
- 6 *Hun* verwijst naar cultuur en taal.

Oefening 7

- 1 feit
- 2 mening (veronderstelling)
- 3 mening
- 4 mening
- 5 feit (als het gemeten is ten minste, anders is het een mening)
- 6 feit
- 7 mening (veronderstelling)
- 8 feit

Oefening 8

- 1 Zie de gele fragmenten in de tekst bij antwoorden op oefening 3.2 en 3.4.
- 2 Universiteiten moeten vaststellen of studenten onvoldoende taalvaardig zijn en hen vervolgens ondersteunen bij het verbeteren van hun taalvaardigheid.
- 3 De universiteit kan de proeftuin van diversiteit worden die ze graag wil zijn als ze voldoet aan de volgende drie voorwaarden:
 - cultuur en taal moeten een centrale rol krijgen;
 - studenten moeten zich bewust zijn van de kloof tussen hun taal en cultuur en de academische taal en cultuur;
 - docenten moeten oog hebben voor deze problemen van studenten.

Oefening 9

- 1 Deze zin is een voorbeeld bij de uitspraak dat je met taal ook kunt uitsluiten.
- 2 De kenmerken:
 - Het aantal zelfstandige naamwoorden, bijvoegelijke naamwoorden en voorzetsels is in een wetenschappelijke tekst hoger dan in andere tekstsoorten.
 - Er komt veel nominalisering voor in wetenschappelijke teksten.

- 3 De oorzaken:
 - een niet-academische achtergrond
 - docenten die weinig aandacht aan taalvaardigheid hebben besteed
 - een andere thuistaal dan Nederlands. Het gevolg: studenten verschillen in de mate waarin zij het Nederlands beheersen.
- 4 De laatste alinea.

Oefening 10

- 3 *In deze tekst wordt betoogd dat universiteiten een belangrijke rol hebben in het academisch taalvaardig maken van studenten.*

De titel van de tekst geeft geen echte aanwijzing voor de essentie van de tekst, maar het doel van de tekst is betogen. Je moet dus op zoek naar het (hoofd)standpunt van de tekst en dat is dat universiteiten zich ervan bewust moeten zijn dat niet iedere student het gewenste niveau van academisch taalgebruik heeft en dat universiteiten daar beleid bij moeten voeren.